

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ชนิดศึกษา
สองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest-posttest Design with Non-equivalent Groups)
เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อความรู้
เจตคติ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินของครอบครัว โดยศึกษาครอบครัว
ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) ประกอบด้วย
กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ มีการวัดผลก่อนและหลัง
การทดลอง ดังรายละเอียดตามรูปแบบการวิจัยดังนี้ (ธวัชชัย วงพงศธร, 2543)

O1	X	O2	กลุ่มทดลอง
O3		O4	กลุ่มควบคุม

ภาพที่ 2 แผนภาพรูปแบบการวิจัย

กลุ่มทดลอง หมายถึง ครอบครัวเด็กวัยหัดเดินที่ได้รับ โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพ
ครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

กลุ่มควบคุม หมายถึง ครอบครัวเด็กวัยหัดเดินที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

O1, O3 หมายถึง การวัดความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
วัยหัดเดินของครอบครัวก่อนการทดลอง

X หมายถึง โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการ
เด็ก

O2, O4 หมายถึง การวัดความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
วัยหัดเดินของครอบครัวหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครอบครัวที่มีเด็กวัยหัดเดินที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 รวมทั้งหมดจำนวน 126 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครอบครัวที่มีเด็กวัยหัดเดินที่อายุอยู่ระหว่าง 1-3 ปี โดยเด็กวัยหัดเดินมีระดับพัฒนาการโดยรวมปกติ ไม่มีความพิการทางร่างกายและไม่มีโรคประจำตัว และมีสมาชิกครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการวิจัยได้แก่ บิดา หรือมารดา หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยหัดเดิน สามารถสื่อสารภาษาไทยได้รู้เรื่อง และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดโดยการคำนวณค่าอำนาจในการทดสอบ (Power Analysis) ของ โคเฮน (Cohen, 1977 cited in Polit, 1996) เพื่อควบคุม Type II Error ได้กำหนดค่า Effect Size เพื่อใช้ใน Power Analysis ที่ใช้กับสถิติการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม ได้กำหนดไว้ 3 ขนาด ดังนี้ ขนาดเล็ก $\gamma = .20$ ขนาดกลาง $\gamma = .50$ ขนาดใหญ่ $\gamma = .80$ ในการศึกษานี้ใช้ค่า $\gamma = .80$ และกำหนด $\alpha = .05$ และคำนวณขนาดของตัวอย่าง โดยเปิดตาราง Table 6-3 Estimate Sample Size Requirements as a Function of Effect Sizes (γ) for $\alpha = .05$ and Power Analysis = .80 (Polit, 1996) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยกลุ่มละ 20 ครอบครัว

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 ครอบครัว รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 40 ครอบครัว และการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างต้องอยู่ครบทุกครั้งที่ตลอดการวิจัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแฟ้มข้อมูลของครอบครัว (Family Folder) โดยคัดเลือกครอบครัวที่มีเด็กวัยหัดเดินที่อายุอยู่ระหว่าง 1-3 ปี อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครอบครัวที่มีเด็กอายุ 1-2 ปี (ช่วงอายุ 1 ปี-1 ปี 11 เดือน 29 วัน) และกลุ่มครอบครัวที่มีเด็กอายุ 2-3 ปี (ช่วงอายุ 2 ปีขึ้นไป-3 ปี) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ ให้ได้กลุ่มละ 20 ครอบครัว รวมเป็น 40 ครอบครัว หลังจากนั้นสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ โดยในกลุ่มครอบครัวเด็กอายุ 1-2 ปี จำนวน 20 ครอบครัว ผู้วิจัยเตรียมฉลากไว้ 20 ใบ แล้วผู้วิจัยจับฉลาก ถ้าจับฉลากได้เลขที่ให้เข้ากลุ่มควบคุม ถ้าจับฉลากได้เลขคู่ให้เข้ากลุ่มทดลอง ในกลุ่มครอบครัวเด็กอายุ 2-3 ปี จำนวน 20 ครอบครัว ทำเหมือนกันกับ

กลุ่มครอบครัวเด็กอายุ 1-2 ปี ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 ครอบครัว เมื่อได้ครอบครัวตามจำนวนที่กำหนดแล้วเลือกบิดา หรือมารดา หรือผู้เลี้ยงดูเด็กวัยหัดเดิน เข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ คู่มือโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก แบบสอบถามข้อมูลเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก แบบวัดความรู้ของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน แบบวัดเจตคติของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน และแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. คู่มือโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์แนวคิดจากรูปแบบการปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวของคัลการี (Calgary Family Intervention Model: CFIM) (Wright & Leahey, 2009) ร่วมกับแนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร (Parent Child Interaction) (Barnard, 1997) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยหลังจากที่ผู้วิจัยร่างโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแล้ว มีการนำเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาเพิ่มเติม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก เพื่อใช้ประกอบในการให้ข้อมูลและการฝึกทักษะต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้
2. แบบสอบถามข้อมูลเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก ประกอบด้วย เพศเด็ก ลำดับการเกิดของเด็ก จำนวนพี่น้อง ความสัมพันธ์กับเด็ก ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก
3. แบบวัดความรู้ของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาคำราและวรรณกรรม เพื่อใช้สำหรับประเมินความรู้ของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 24 ข้อ โดยแต่ละข้อ

มีตัวเลือกให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่หรือไม่ใช่ การให้คะแนนคือถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

4. แบบวัดเจตคติของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาคำราและวรรณกรรม เพื่อใช้สำหรับประเมินเจตคติของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 27 ข้อ โดยแบ่งระดับคะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ถ้าเลือกตอบ		ข้อความด้านบวก	ข้อความด้านลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนน	5	1
เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	4	2
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนน	3	3
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนน	1	5

การแปลผล ครอบครัวที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ามีเจตคติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินดีกว่าครอบครัวที่ได้คะแนนต่ำกว่า

5. แบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินของมารดา (วันเพ็ญมโนวงศ์, 2550) เพื่อใช้สำหรับประเมินพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินอายุ 1-2 ปี ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ และแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินอายุ 2-3 ปี ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ลักษณะการให้คะแนนแบ่งตามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตัวเลือก คือ ไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง และปฏิบัติทุกครั้ง โดยเกณฑ์ในการเลือกตอบมีดังนี้

ไม่เคยปฏิบัติ หมายถึง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่เคยกระทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินเลยหรือกระทำแต่ห่างกันมากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูกระทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน 1-3 ครั้งใน 1 สัปดาห์

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูกระทำกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน 4-6 ครั้งใน 1 สัปดาห์

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูกระทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
วัยหัดเดินทุกวัน

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ดังนี้

ถ้าเลือกตอบ		ข้อความด้านบวก	ข้อความด้านลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	มีค่าคะแนน	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	มีค่าคะแนน	3	2
ปฏิบัติบางครั้ง	มีค่าคะแนน	2	3
ไม่เคยปฏิบัติ	มีค่าคะแนน	1	4

การแปลผล ครอบครัวที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ามีพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการ
เด็กวัยหัดเดินดีกว่าครอบครัวที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงของเครื่องมือ (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือโปรแกรมการพัฒนา
ศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลบิดามารดา
หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก แบบสอบถามข้อมูลเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก แบบวัดความรู้ของครอบครัว
ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน แบบวัดเจตคติของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
วัยหัดเดิน และแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน เสนอ
อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อรายการและ
การใช้ภาษา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน
ตรวจสอบ ประกอบด้วย กุมารแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการเด็ก 1 ท่าน
อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลครอบครัวและพยาบาลผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน
ด้านพัฒนาการเด็กในพื้นที่ 1 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา
ความครอบคลุมของเนื้อหาสาระ ตลอดจนการจัดลำดับของเนื้อหา หลังจากผ่านการพิจารณา
ตรวจสอบแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดแล้วได้นำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ
แต่ละท่านที่ให้คะแนนและนำมาหาค่าเฉลี่ยหรือดัชนีความสอดคล้องกันของข้อคำถาม (Index of
Item Objective Congruence: IOC) โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปแสดงว่า มีความตรงตามเนื้อหา
สามารถวัดวัตถุประสงค์ได้จริง โดยเครื่องมือที่งานวิจัยชิ้นนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.79
แสดงว่าสามารถวัดวัตถุประสงค์การวิจัยได้จริง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตาม

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับครอบครัวเด็กวัยหัดเดินที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ครอบครัว เพื่อประเมินความสามารถในการเข้าใจเนื้อหา วิธีการ แล้วนำข้อบกพร่องที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำมาใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ในครอบครัวเด็กวัยหัดเดิน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ครอบครัว แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น ดังนี้

1. แบบวัดความรู้ของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20: KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70
2. แบบวัดเจตคติของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72
3. แบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน อายุ 1-2 ปี หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92
4. แบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดิน อายุ 2-3 ปี หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยนำเสนอเรื่องที่ศึกษาครั้งนี้ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อพิจารณาขอความเห็นชอบ หลังจากนั้นเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตัวและอธิบายชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาให้ทราบ ผู้วิจัยให้ครอบครัวของเด็กวัยหัดเดินเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเอง สิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษานี้จะไม่มีผลใด ๆ ต่อการบริการสุขภาพ สำหรับข้อมูลที่ได้ในการศึกษาผู้วิจัยถือเป็นความลับและนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น โดยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้ในภาพรวมและหากกลุ่มตัวอย่างมีความไม่สบายใจในการเข้ากลุ่ม สามารถออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลาหากต้องการ โดยไม่ต้องอธิบายเหตุผลใด ๆ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมวิจัย จึงให้ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมวิจัยเพื่อการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยจะขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนางรอง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการ

หลังโครงร่างวิจัยผ่านการพิจารณา โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว และดำเนินการวิจัยในครอบครัวเด็กวัยหัดเดินที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลนางรอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลนางรอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เมื่อได้รับอนุญาต ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ตามคุณสมบัติที่กำหนดจากประชากรที่มีลักษณะตามขอบเขตของการวิจัยที่กำหนดไว้
5. หลังจากได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ โดยการตอบรับหรือการปฏิเสธจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดูแลเด็กวัยหัดเดินและครอบครัว ข้อมูลที่ได้รับไม่มีการระบุชื่อและไม่สามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มตัวอย่างได้ เก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ โดยจะวิเคราะห์ในภาพรวมและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษานี้เท่านั้น และทำลายข้อมูลเมื่อเขียนรายงานเสร็จสิ้นและตีพิมพ์ผลงานวิจัยเรียบร้อยแล้ว
6. หลังจากนั้นผู้วิจัยนัดหมายครอบครัวเด็กวัยหัดเดิน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้อีกครั้ง
7. เมื่อครอบครัวเด็กวัยหัดเดินยินดียินยอมเข้าร่วมในการวิจัยจึงให้ครอบครัวเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

8. ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ไปทดลองใช้โดยทำ Pilot Study กับครอบครัวเด็กวัยหัดเดินที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ครอบครัว

ขั้นตอนการ

1. กลุ่มควบคุม

ในกลุ่มควบคุมจำนวน 20 ครอบครัว ได้รับการพยาบาลตามปกติจากพยาบาล ผู้รับผิดชอบงานท่านอื่นที่ไม่ใช่ผู้วิจัย ได้แก่ การเฝ้าระวังและติดตามประเมินพัฒนาการเด็ก การให้ความรู้เรื่องพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก การส่งเสริมสนับสนุนให้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเล่านิทานให้เด็กฟังตามนโยบายโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โดยผู้วิจัยนัดพบกลุ่มควบคุมทั้ง 20 ครอบครัวพร้อมกันจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

การพบครั้งที่ 1 ผู้วิจัยทักทายสร้างสัมพันธภาพและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยกับครอบครัวกลุ่มควบคุม หลังจากนั้นให้ครอบครัวกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามการวิจัยการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินของครอบครัวก่อนการศึกษา (Pre-test) กล่าวขอบคุณและนัดหมายการพบครั้งที่ต่อไป

การพบครั้งที่ 2 ผู้วิจัยพบกลุ่มควบคุมหลังจากการพบครั้งที่ 1 เป็นระยะเวลาห่างกัน 4 สัปดาห์ และให้ทำแบบสอบถามการวิจัยการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินของครอบครัวหลังการศึกษา (Post-test) บอกสิ้นสุดการวิจัย และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้วพบว่าทดลองได้ผล เพื่อจริยธรรมทางการวิจัยผู้วิจัยจะกลับไปให้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่กลุ่มควบคุมเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

2. กลุ่มทดลอง

ในกลุ่มทดลองจำนวน 20 ครอบครัว ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพครอบครัวด้วยวิธีการสนทนาเป็นกลุ่ม (Group Discussion) โดยได้แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 ครอบครัว และดำเนินการวิจัยในแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 4 ครั้ง ๆ ละ 60-90 นาทีแต่ละครั้งห่างกันเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ มีรายละเอียดดังนี้

การพบครั้งที่ 1 วัตถุประสงค์เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัว ให้ข้อมูลเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยทักทายสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัว ให้ครอบครัวแนะนำตนเอง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทำความรู้จักคุ้นเคยกัน โดยการทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย

เป็นกันเอง ซึ่งเจตนาประสงค์การวิจัยทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและครอบครัว ให้ครอบครัวทำแบบสอบถามการวิจัยการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินของครอบครัวก่อนการศึกษา (Pre-test)

2. ให้ครอบครัวทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

3. ใช้ One Question Questions โดยให้ครอบครัวถามคำถามที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 1 คำถาม โดยใช้คำพูดเชื้อเชิญให้ครอบครัวถามคำถาม เช่น “ถ้ามีคำถาม 1 คำถามสำหรับการพบกันวันนี้ คุณอยากจะถามอะไรมากที่สุด เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานของคุณ” แล้วให้แต่ละคนในกลุ่มพูดคำถามของตนเองออกมา

4. ให้ครอบครัวเล่าเรื่องราวการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เคยปฏิบัติมา โดยใช้คำพูดเชื้อเชิญครอบครัวให้บอกเล่าเรื่องราวดังกล่าวแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม ดังนี้ “จากประสบการณ์ที่ผ่านมา คุณเคยทำอะไรบ้าง ที่คุณคิดว่าเป็นการส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานของคุณ และทำอย่างไรให้แต่ละคนช่วยเล่าให้กลุ่มฟังหน่อยค่ะ”

5. ชื่นชมในจุดแข็งและความมีศักยภาพของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

6. ให้ข้อมูลเรื่องพัฒนาการเด็ก ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมและปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวต่อพัฒนาการเด็ก

7. สะท้อนคิดกิจกรรม และนัดหมายการพบครั้งต่อไป

การพบครั้งที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบครัวเกิดสะท้อนคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม และสร้างทักษะประสบการณ์ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่ครอบครัว กิจกรรมประกอบด้วย

1. สร้างสัมพันธภาพ ทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายเป็นกันเอง

2. ให้ครอบครัวประเมินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เคยปฏิบัติมา ประเมินบริบทของครอบครัวที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเด็ก โดยเชื้อเชิญครอบครัวประเมินตนเองในเรื่องดังกล่าว หรือใช้คำถามปลายเปิด เช่น “คุณคิดว่าครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการเด็กหรือไม่ อย่างไร” “ถ้าคุณจะให้คะแนนตนเองในปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก หลาน โดยมีคะแนนระหว่าง 1-10 (1 = ไม่ดี และ 10 = ดีมาก) คุณจะให้คะแนนตนเองเท่าไร” “คุณคิดว่าการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานของคุณที่ผ่านมาเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และอะไรที่ทำให้คุณคิดและรู้สึกเช่นนั้น” “คุณคิดว่าการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานของคุณที่ผ่านมามีปัญหาหรือไม่ อย่างไร” “อะไรที่เป็นอุปสรรคทำให้คุณส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานไม่สำเร็จ” “คุณคิดว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณกับลูก หลานมีผลต่อพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการหรือไม่ อย่างไร”

3. ใช้คำถามให้ครอบครัวเกิดการสะท้อนคิด เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม โดยใช้แนวคำถามปลายเปิด เช่น “คุณเคยตั้งความหวังในอนาคตเกี่ยวกับลูก หลานของคุณหรือไม่ อย่างไร” “คุณอยากเห็นลูก หลานของคุณเติบโตโดยมีพัฒนาการเป็นอย่างไร” “คุณคิดว่าเด็กที่ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ หรือได้รับการส่งเสริมพัฒนาการแต่ไม่เหมาะสม จะเกิดผลกระทบต่อตัวเด็กเอง หรือต่อครอบครัว หรือไม่ อย่างไรบ้าง” “คุณต้องการเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานที่ยังไม่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร” “คุณคิดว่าคุณสามารถทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเพื่อลูก หลานของคุณได้หรือไม่ อย่างไร”

4. กระตุ้นให้ครอบครัววางแผนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมกับบริบทของครอบครัว แล้วนำไปปฏิบัติเป็นการบ้าน พร้อมทั้งให้ครอบครัวบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กด้วย

5. สะท้อนคิดกิจกรรม สรุปสิ่งที่จะต้องนำไปปฏิบัติ และนัดหมายการพบครั้งต่อไป การพบครั้งที่ 3 วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีและแก้ไข ปัญหาที่เหลืออยู่ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัว กิจกรรมประกอบด้วย

1. สร้างสัมพันธภาพ ทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายเป็นกันเอง
2. ให้ครอบครัวบอกเล่าเรื่องราว การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หลังจากครั้งที่แล้ว โดยใช้คำถามเชื้อเชิญให้ครอบครัว ดังนี้ “จากครั้งที่แล้วที่ให้กลับบ้านไป คือให้แต่ละคนไปลองทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานที่บ้าน และให้ลงบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กนั้น ได้ทำหรือเปล่าคะ ถ้าได้ทำ ทำอย่างไรบ้าง ให้แต่ละคนช่วยเล่าให้กลุ่มฟังหน่อยค่ะ” “คุณคิดว่าการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานที่คุณกล่าวมาเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร” “เมื่อทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานแล้ว มีปัญหาอุปสรรคบ้างหรือไม่ อย่างไร” “อะไรที่ทำให้คุณคิด หรือรู้สึกเช่นนั้น”

3. ชื่นชมครอบครัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ดีในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

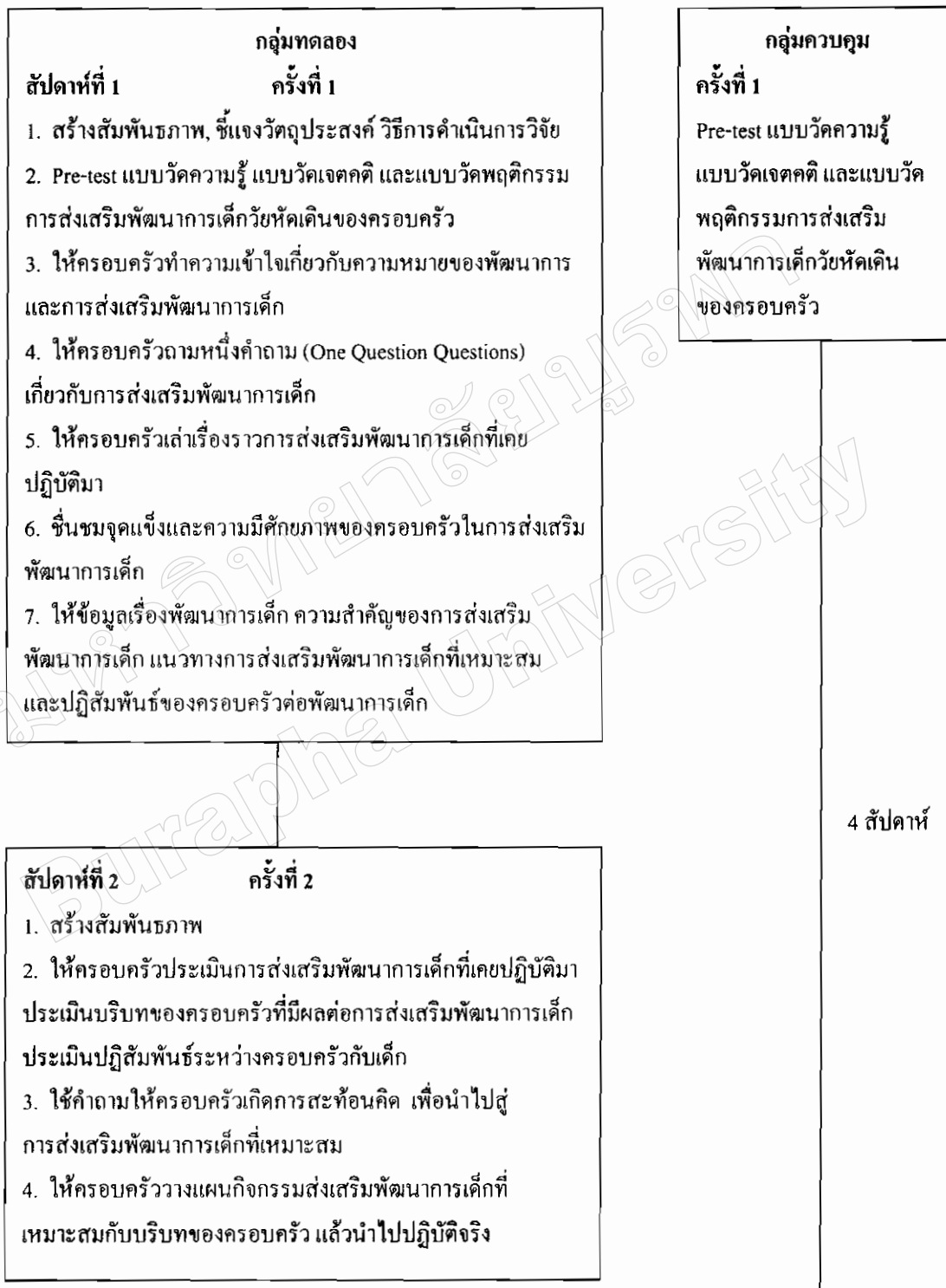
4. ให้ครอบครัวค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหลืออยู่ และวางแผนกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคดังกล่าว และนำไปปฏิบัติจริง โดยใช้คำถาม เช่น “คุณคิดว่า คุณจะจัดการกับปัญหา อุปสรรค ดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร” และใช้การเชื้อเชิญให้ครอบครัววางแผนแก้ปัญา อุปสรรค ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหลืออยู่นั้น โดยให้แต่ละคนบอกเล่าแนวทางการแก้ไขปัญา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่จะไปส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานของตนเองให้กลุ่มฟัง พร้อมทั้งให้นำไปปฏิบัติเป็นการบ้านอีกครั้ง โดยลงบันทึกการปฏิบัติในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กด้วย

5. สะท้อนคิดกิจกรรม สรุปสิ่งที่จะต้องนำไปปฏิบัติ และนัดหมายการพบครั้งต่อไป การพบครั้งที่ 4 วัตถุประสงค์เพื่อครอบครัวเกิดความเชื่อมั่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน กิจกรรมประกอบด้วย

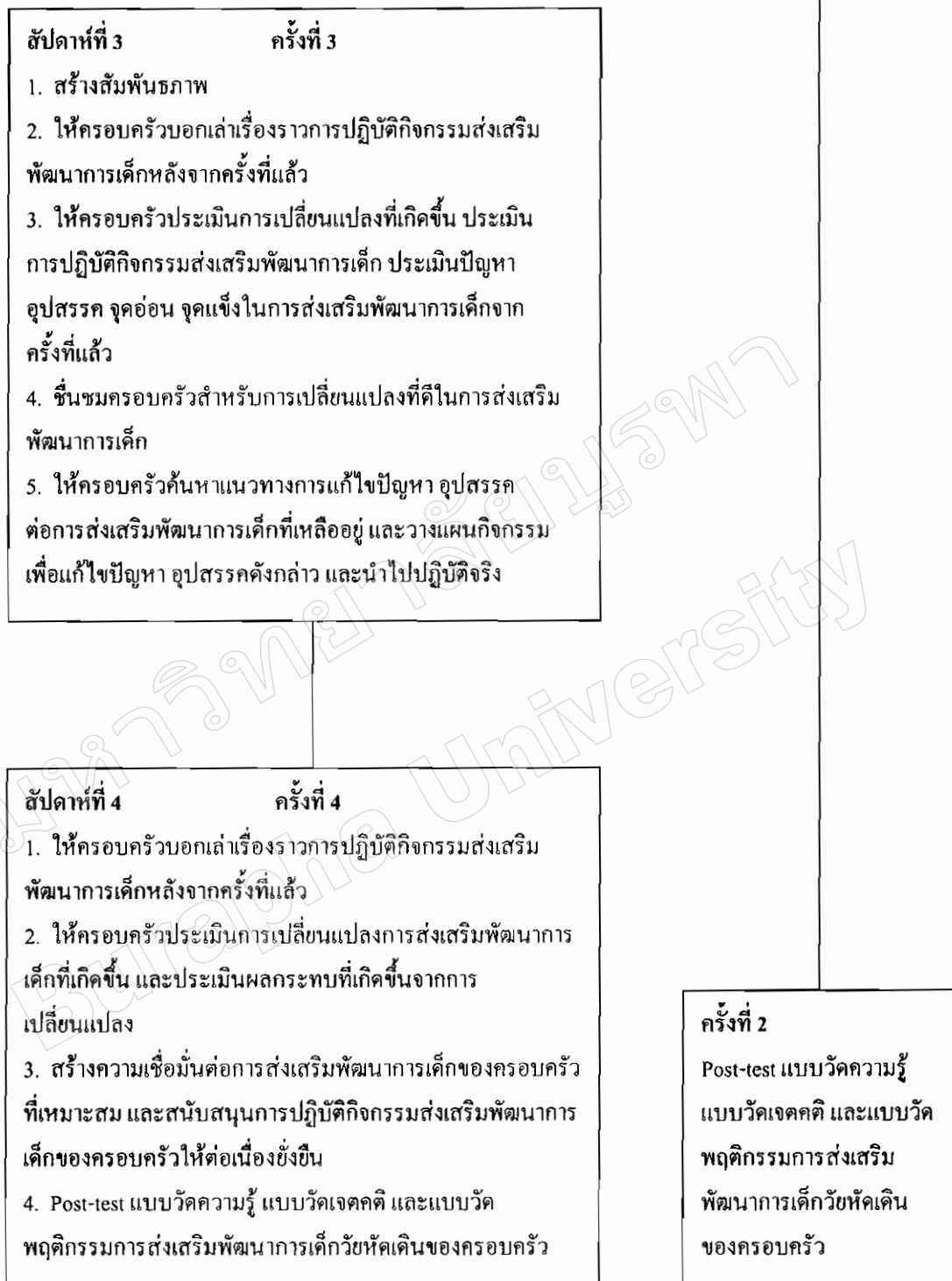
1. สร้างสัมพันธภาพ ทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายเป็นกันเอง
2. ให้ครอบครัวบอกเล่าเรื่องราวการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังจากครั้งที่แล้ว
3. ให้ครอบครัวประเมินการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เกิดขึ้น และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยใช้คำถามเชิงเชิญให้ครอบครัวประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น “ถึงตอนนี้ คุณคิดว่าครอบครัวของคุณมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานหรือไม่ อย่างไร” “คุณคิดว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อลูกหลานและครอบครัวของคุณ หรือไม่ อย่างไร” “คุณรู้สึกอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูก หลานที่เกิดขึ้น”
4. สร้างความเชื่อมั่นต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัวที่เหมาะสม และสนับสนุนการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัวให้ต่อเนื่องยั่งยืน
5. ให้ครอบครัวทำแบบสอบถามการวิจัยการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยหัตถ์เงินของครอบครัวหลังการศึกษา (Post-test) บอกสิ้นสุดการวิจัย และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตลอดการวิจัย

การดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 3

ครอบครัวเด็กวัยหัดเดิน

ภาพที่ 3 สรุปขั้นตอนการดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 3 (ต่อ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. ข้อมูลคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลพื้นฐานทั่วไประหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square Test = χ^2)
2. เปรียบเทียบผลต่างเฉลี่ยคะแนนความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยหัดเดินระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติที (t-test) แบบอิสระจากกัน (Independent t-test) โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติที พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมาจากประชากร 2 กลุ่มซึ่งแตกต่างกัน โดยทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติ Skewness Coefficients และ Kurtosis Coefficients พบว่ามีการกระจายเป็นโค้งปกติ (Normal Distribution) เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติจึงได้ทดสอบต่อด้วยสถิติค่าที